

PRISILNA PRODAJA NLB
- „nasilje“ uradnikov EK in poslušnost slovenske politike ?

Ljubljana, 28. junija 2018

Jože Mencinger

Ureditev državne pomoči

- Državne pomoči urejata 107. in 108. člen Pogodbe o delovanju EU (PDEU). Po 1. odstavku 107. člena je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva z notranjim trgov, če prizadene trgovino med državami članicami.
- Po 3b. odstavku 107. člena se kot združljiva z notranjim trgov lahko šteje : **pomoč** za pospeševanje izvedbe pomembnega projekta skupnega evropskega interesa ali **za odpravljanje resne motnje v gospodarstvu države članice**;
- EK je 18. decembra 2013 razglasila, da so bili ukrepi državne pomoči v korist NLB v skupni višini 2321 milijonov € skladni z notranjim trgov, saj je šlo **za odpravljanje resne motnje v gospodarstvu Slovenije**.

Pogojevanje in moledovanje

- Ukrepe je EK razglasila za združljive z notranjim trgom na podlagi načrta za prestrukturiranje in seznama zavez, ki ga je predložila Slovenija in ki naj bi bile potrebne za ponovno vzpostavitev sposobnosti preživetja banke brez vmešavanje države v tekoče poslovanje. Ocena o sposobnosti preživetja se je opirala na zavezo Slovenije, da bo do 31. decembra 2017 prodala za eno delnico manj kot 75 % delnic NLB, in da bo do 30. novembra 2017 predlagala skrbnika za odprodajo ter ga pooblastila za odprodajo hčerinskih družb NLB na Balkanu.
- Slovenija je nato večkrat prosila za podaljšanje rokov in spremembo pogojev, ki jih je EK sprejemala.
- Dne 21. decembra 2017 je Slovenija dala nov predloge, po katerem bo odprodajo delnic začela v letu 2018 in jo zaključila v letu 2019, ter imenovala »slepega skrbnika«, ki naj bi zagotavljal, da bo upravljanje in poslovanje NLB potekalo brez vmešavanja države. EK je predlog zavrnila in 26. januarja 2018 o obvestila Slovenijo, da začinja postopek na podlagi člena 108 (2), po katerem je treba državno pomoč vrniti, ker je rok za prodajo 50 % NLB 31. decembra potekel in ker Slovenija ni predlagala skrbnika za odprodajo hčerinskih družb NLB na Balkanu.

Kratek pregled in stanje v NLB

- Slovenska država je postala 100 % lastnik NLB leta 2013, ko je iz lastništva izstopila belgijska banka KBC, ki je v letu 2002 pridobila 34 % delež NLB. Ko v letu 2006 KBC ni mogla povečati svojega deleža, se je odločila, da njena udeležba ni več strateška ampak finančna, v 2013 pa je povsem izstopila iz NLB. Slabi krediti so nastajali predvsem v času „hazardiranja“, ko je bila KBC solastnica NLB, njen predstavnik v upravi pa zadolžen za presojo tveganosti kreditov.
- NLB je po letu 2013 izpolnila vse zaveze, ki jih je imela glede poslovanja: krčenje bilančne vsote in omejeno delovanje na trgu. Upravljanje se je stabiliziralo, država se je prenehala vtikati v tekoče poslovanje. Kljub omejitvam je NLB Skupini in matični banki uspelo ustvariti rekordne rezultate (ki so zaradi sprostitve rezervacij sicer enkratni). Konec septembra 2017 je NLB imela aktivo v vrednosti 12 milijard € in s tveganji ponderirano aktivo 8,1 milijarde €; v devetih mesecih je ustvarila 184 milijonov € dobička po davkih, kar daje donosnost na kapital v višini 15,9 %. Delež slabih kreditov je znašal 8,3 % kapitala. Depoziti so predstavljali 90 % sredstev financiranja, razmerje med krediti in depoziti je znašalo 0,72. Družbe na Balkanu, katerih lastnik ali pretežni lastnik je, so ob aktivih 3,8 milijarde € ustvarile dobiček 82,7 milijonov €.

Ali je sploh šlo za prepovedano državno pomoč?

- Slovenska država je bila leta 2013 100 % lastnik NLB. **Zato bi Slovenija morala**
 1. **oporekati uporabi pravil o državni pomoči in dokazovati, da pri reševanju NLB in NKBM sploh ni šlo za z notranjim trgovom nezdružljivo državno pomoč, saj je država banki reševala kot njun lastnik, torej skladno z zdaj veljavnim »bail-in« načelom, po katerem banke rešujejo njihovi lastniki.**
 2. Poleg tega je za nezdružljivo državno pomoč po 107. členu PDEU, potrebno še, da pomoč izkrivlja konkurenco in da prizadene trgovino med državami članicami. **»Pomoč« prav gotovo ni izkrivljala konkurence, saj je pogojevanje združljivosti z zahtevami po omejitvah poslovanja obe banki (NLB in NKBM) postavilo v slabši in ne v boljši položaj.**
 3. Še manj je pomoč prizadevala trgovino med državami članicami EU, saj **NLB nima hčerinskih družb v drugih članicah EU, celotni bančni sistem Slovenije pa je manjši od ene tisočinke bančnega sistema evro območja.**

Pravni razlogi za odklonitev prisilne prodaje NLB

- Pred prodajo je treba upoštevati pravno nerešeno vprašanje pravic, ki jih imajo razlaščeni imetniki delnic in podrejenih obveznic. Šele po odločitvi o tem se je mogoče pogovarjati o privatizaciji, a ne na način, na katerega je bila »privatizirana« NKBM, ki jo je Slovenija na zahtevo EK prodala, še preden so sodišča odločila, čigava sploh je. NKBM je bila za 250 milijonov € prodana »poštnemu nabiralniku«, ki naj bi že v pol leta pridobil 438 milijonov € dobička.
- Kriminalistična preiskava je že ugotovila, da je sanacija z védoma narobe prikazanim negativnim kapitalom banke oškodovala njene upnike. Elektronski dopisi med uradniki MF in uradniki EK, dokazujejo, da so slednji zahtevali spremembe zakonodaje, ki naj ustvarijo pravni temelj za izbris podrejenih obveznic. Zakona, ki bi upnikom omogočal tožbe, pa še ni.

Drugi razlogi za odklonitev zahtev EK

- Prisilno prodajo je treba zavrni tudi zaradi neodgovorjenih vprašanj o sodelovanju EK in ECB pri izkoriščanju namerno napihnjene finančne stiske, ki je bila glavni razlog za sprejetje zavez.
- EK je zahtevala, da ocene o opravijo tuji »neodvisni« strokovnjaki. Rezultati so znani. Nejasno ostaja, kako se je po »preračunavanju« kapital skrčil za 2,9 milijarde evrov, kako je mogoče le z metodologijo opravičiti 1,5 milijardno razliko med ocenama finančne luknje dveh tujih institucij. Kako je mogoče, da sta bili po podatkih evropskega regulatorja bank EBA banki NLB in NKBM še avgusta 2013 kapitalsko ustrezni, decembra pa sta imeli negativen kapital. Kako je EK prišla do katastrofalnih števil o stanju in razvoju slovenskega gospodarstva, ko se je že kazalo njegovo okrevanje?
- Še več vprašanj postavljajo »prek prsta« narejene ocene vrednosti terjatev bank in njihovih zavarovanj. Kako zgrešene so bile, kažejo zdajšnje sprostitev rezervacij in dobički kupcev NKBM.
- Obravnavanje Slovenije je neskladno s prakso EK v bolj problematičnih primerih večkratne državne pomoči bankam v Italiji ter na Portugalskem.

Vračanje „državne pomoči“ in usoda NLB

- Zdaj kaže, da bo EK vztrajala, da NLB »državno pomoč« vrne, o ugovorih Slovenije pa bo razsojalo sodišče EU. Če bo ugodilo EK in zavrnilo prikazane ugovore Slovenije o vračanje pomoči državi je ob dobrih rezultatih in dovolj dolgem razdobju vračanja možno, a bo močno znižalo ali celo izničilo dobiček in s tem izplačilo dividend. A dokler je lastnica država, davkoplačevalci, ki naj bi jih EK ščitila, ne bodo prikrajšani; namesto dividend bo državni proračun dobival prihodke iz vračanja »državne pomoči«.
- Slovenija se mora sama odločiti, kaj bo naredila z NLB. Morebitno privatizacijo, na primer v smeri treh lastniških kategorij (poleg države še skladi (npr. demografski) in mali delničarji, kjer bi prednostno pokrili neupravičeno razlaščene delničarje in lastnike podrejenih obveznic, ter prodaja preostalega dela), pa je potrebno pripraviti in izpeljati umirjeno, premišljeno in brez izsiljevanj.